

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Дека́н факультету суспільних наук
Остапець Ю.О.
« 17 » _____ 2022 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2022

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія соціальної роботи» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми «Соціологія».

Розробник: Джуган Руслана Іванівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

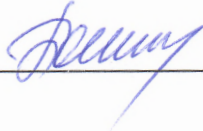
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи

протокол № 13 від «24» травня 2022 р.

Завідувач кафедри  Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії  Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	2	4
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин:	3	7
для денної форми навчання:	Лекції:	
аудиторних – 2	24	8
самостійної роботи студента – 3.5	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю:	Самостійна робота:	
усна	61	93

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Соціологія соціальної роботи» – формування системних уявлень про соціологію соціальної роботи як галузі сучасного соціологічного знання. Завдання курсу: засвоєння знань про генезу, науковий статус, предметну сферу, структуру, понятійний апарат, специфіку і функції соціології соціальної роботи; набуття вмінь застосовувати соціологічний підхід та інструментарій для аналізу соціальної роботи як важливого суспільного феномену; розширення кругозору про технологічні та інструментальні можливості соціальної роботи щодо соціального захисту та соціальної допомоги найбільш уразливим верствам населення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

СК08. Здатність використовувати інтернет – ресурси, статистичну інформацію для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

СК15. Здатність прогнозувати та вирішувати конфліктні ситуації на різних рівнях суспільних відносин.

СК16. Здатність до адаптації та професійного реагування на виклики соціальних трансформацій.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01
Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	РН02
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	РН03
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	РН04
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід	РН13
Використовувати відповідні соціологічні дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін.	РН17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Соціологія соціальної роботи»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
засвоєння знань про генезу, науковий статус, предметну сферу, структуру, понятійний апарат, специфіку і функції соціології соціальної роботи; набуття вмінь застосовувати соціологічний підхід та інструментарій для аналізу соціальної роботи як важливого суспільного феномена	РН01
	РН02
	РН03
	РН04
	РН13
	РН17

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на практичних заняттях

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
8	8	8	8	8	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів
Практичні заняття, доповідь з презентацією	10	40
Реферат	2	10
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та запитання описово-аналітичного характеру.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 30 балів.

Запитання має на меті оцінити обізнаність здобувача з програмовим матеріалом. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у матеріалі теоретичних питань, ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;

- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, B) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певним помилками;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія соціальної роботи як галузь наукового знання. Зміст соціології соціальної роботи, її об'єкт, предмет, метод, структура і функції. Понятійно-категоріальний апарат соціології соціальної роботи та його типологія. Місце і роль соціології соціальної роботи у системі сучасних соціологічних знань. Взаємозв'язок наук про соціальну роботу соціологічного і несоціологічного профілю. Основні напрями соціологічного дослідження соціальної роботи. Можливості соціології соціальної роботи та їх використання в управлінні сферою соціальної роботи щодо соціального захисту найбільш уразливих верств населення.

Тема 2. Передумови виникнення та етапи розвитку соціології соціальної роботи. Основні передумови виникнення та головні етапи розвитку соціології соціальної роботи. Суть соціально-політичних, соціально-економічних і соціально-гуманітарних чинників виникнення соціології соціальної роботи. Зміст протосоціологічного, класичного та сучасного етапів становлення і розвитку соціології соціальної роботи. Еволюція соціологічних ідей у межах соціальної роботи як виду професійної діяльності. Соціалізаційний контекст еволюції соціальної роботи в системі соціологічного знання. Шляхи розвитку соціології соціальної роботи в Україні.

Тема 3. Наукові парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи. Поняття соціологічної теорії та соціологічної парадигми. Типологія сучасних наукових парадигм соціологічного аналізу соціальної роботи. Структурні (функціоналізм і конфліктологія) та інтерпрективні (інтеракціонізм, феноменологія і етнометодологія) парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи. Сучасні наукові парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи: парадигма соціальних фактів, парадигма соціальних дефініцій; Парадигма

соціальної поведінки і парадигма соціального детермінізму. Парадигмальний вплив соціологічних теорій на розвиток соціальної роботи.

Тема 4. Соціальна робота як суспільний феномен. Поняття соціальної роботи як суспільного феномену. Зміст і структура соціальної роботи у широкому та вузькому значеннях. Соціальна робота як професійна соціальна діяльність. Соціальна робота як різновид соціальної діяльності: мета, види і форми соціальної діяльності у сфері соціальної роботи. Інституціоналізація соціальної роботи. Соціальна робота як соціально-культурний інститут сучасного суспільства, його призначення, структура і функції. Інституціоналізація соціальної роботи в Україні. Процеси деінституціоналізації соціальної роботи в Україні і в світі.

Тема 5. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної роботи. Поняття суб'єкт-об'єктного та об'єкт-суб'єктного підходів до соціальної роботи. Суб'єкт-суб'єктні відносини у сфері соціальної роботи. Біологічний, соціологічний, біосоціальний, біопсихосоціальний та системний підходи до розуміння сутності людини. Соціальні статуси і ролі людини у сфері соціальної роботи. Професійні ролі та сучасні вимоги до соціальних працівників. Соціальні групи та організації в сфері соціальної роботи. Визначення та диференціація груп у соціальній роботі та критерії їх типологізації. Групи потенційних клієнтів соціальної роботи, маргіналізовані, проблемні і вразливі групи. Соціальне виключення (відчуження) у сучасній соціальній роботі. Особливість груп, що формуються у процесі групової соціальної роботи. Підтримуючі соціальні мережі та громади у соціальній роботі. Активізація громади, розвиток її соціального капіталу як засіб пом'якшення або розв'язання соціальних проблем. Визначення соціальної організації та її особливості у сфері соціальної роботи. Механізми побудови (систематизація, агрегування, формалізація) та основні типи соціальних організацій (державні, громадські, змішані, асоціативні, поселенські, примусові, утилітаристські, символічні) у сфері соціальної роботи.

Тема 6. Моделі та технології соціальної роботи. Поняття моделей соціальної роботи та їх типологія. Моделі соціальної роботи як взаємозв'язок соціологічної теорії та соціологічної практики. Сутність психологічних моделей соціальної роботи: психодинамічна, когнітивно-біхевіористська та гуманістично-екзистенціальна. зміст соціологічних моделей соціальної роботи: системно-економічна, соціально-радикальна, соціально-рольова та стигматична. Характер комплексних моделей соціальної роботи: цілеорієнтаційна, сімейно-терапевтична, психосоціотерапевтична, соціально-педагогічна, антикризового та посткризового втручання. Технології соціальної роботи як різновид соціальних технологій, їх зміст, особливості та типологія. Соціально-діагностичні, соціально-профілактичні, соціально-реабілітаційні, соціально-реадаптаційні, соціально-корекційні та соціально-терапевтичні моделі соціальної роботи. Технології соціальної роботи з найбільш уразливими верствами населення: з людьми літнього віку; з людьми, що мають функціональні та психічні розлади; з людьми, залежними від психотропних речовин та людьми хворими на ВІЛ/СНІД; з безробітними та безпритульними

людьми; з людьми, що зазнали насильство і сім'ї; з проблемними сітями та з дітьми, що залишилися без піклування батьків.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Тема 1. Соціологія соціальної роботи як галузь наукового знання	18	4	2			12
Тема 2. Передумови виникнення та етапи розвитку соціології соціальної роботи	17	4	2			11
Тема 3. Наукові парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи	17	4	4			9
Тема 4. Соціальна робота як суспільний феномен	17	4	4			9
Тема 5. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної роботи	17	2	4			11
Тема 6. Моделі та технології соціальної роботи	17	4	4			9
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом	105	24	20			61

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Тема 1. Соціологія соціальної роботи як галузь наукового знання	18	2	0			16
Тема 2. Передумови виникнення та етапи розвитку соціології соціальної роботи	17	2	0			15

Тема 3. Наукові соціологічного аналізу парадигми соціальної роботи	17	2	2			13
Тема 4. Соціальна робота як суспільний феномен	17	2	2			13
Тема 5. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної роботи	17	0	0			17
Тема 6. Моделі та технології соціальної роботи	17	0	0			17
Модульна контрольна робота	2	0	0			2
Разом	105	8	4			93

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Соціологія соціальної роботи як галузь наукового знання	2	0
2	Передумови виникнення та етапи розвитку соціології соціальної роботи	2	0
3	Наукові парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи	4	2
4	Соціальна робота як суспільний феномен	4	2
5	Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної роботи	4	0
6	Моделі та технології соціальної роботи	4	0
	Разом	20	4

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Соціологія соціальної роботи як галузь наукового знання	12	16
2.	Передумови виникнення та етапи розвитку соціології соціальної роботи	11	15
3.	Наукові парадигми соціологічного аналізу соціальної роботи	9	13
4.	Соціальна робота як суспільний феномен	9	13
5.	Людина як суб'єкт і об'єкт соціальної роботи	11	17
6.	Моделі та технології соціальної роботи	9	17
	Модульна контрольна робота	2	2
	Разом	61	93

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гвоздецька Б., Рюль В., Варга Н. Соціологія: методичні матеріали до самостійної роботи: навчально-методичний посібник для напряму підготовки «054 Соціологія». Ужгород: УжНУ, 2021. 110 с.
2. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціологія соціальної роботи: курс лекцій. Київ: ІПК ДСЗУ, 2011. 210 с.
3. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2003. 163 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підручник. Київ: Каравела, 2011. 408 с.
5. Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія соціальної роботи: теорія практика: навчальний посібник. Київ: Каравелла, 2017. 212 с.
6. Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія соціальної роботи: теорія і практика: підручник. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. 232 с.
7. Орос О.Б. Соціологія: методичні рекомендації. Ужгород: УжНУ, 2021. 45 с.
8. Орос О.Б., Афанасьєв Д.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів спеціальності 054 «Соціологія». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 22 с.
9. Пилипенко В.Є., Вишняк О.І., Куценко О.Д. та ін. Спеціальні та галузеві соціології: навчальний посібник. Київ: Каравелла, 2003. 304 с.
10. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2004. 480 с.

Допоміжна література

1. Безверха Г.І., Гончаренко Л.Г., Грищенко Н.І. та ін.. Соціологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: НАУ, 2009. 116 с.

2. Лукашевич М.П., Туленков М.А., Грищук А.В. Соціологія: підручник для дистанційного навчання. Київ: Університет «Україна», 2005. 319 с.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підручник. Київ: Каравела, 2011. 408 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. Київ: МАУП, 1999. 344 с.
5. Перегуда Є.В. Соціологія: навчальний посібник. Київ: КНУБА, 2012. 140 с.
6. Попович Г. М. Інституціалізація соціальної роботи в Україні: Монографія. Ужгород: Гражда, 2003. 188 с.
7. Соціологія: терміни і поняття: навчальний словник-довідник / за заг. ред. В.М.Пічі [Ю.Ф.Пачковський, О.І.Пташник-Середюк, С.А.Шудло та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2018. 658 с.
8. Туленков М.В. Теорія і практика організаційної взаємодії: підручник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2011. 468 с.
9. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій: підручник. Львів: Кальварія, 2003. 543 с.
10. Shandor F.F., Bartosh O.P. Functions and concept-category apparatus of sociology of social work. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2018. Випуск 2 (43). С.279–283